

Oudste telescoop van Nederland gevonden in Delft

Unieke historische ontdekking vanaf 24 mei te zien in vernieuwd Museum Prinsenhof Delft

Museum Prinsenhof Delft presenteert een nieuwe en unieke historische vondst: de oudste telescoop van Nederland, die tijdens archeologisch onderzoek in Delft is aangetroffen. De telescoop, gemaakt in de eerste helft van de zeventiende eeuw, is absoluut een technologisch hoogstandje voor zijn tijd en vermoedelijk van Delftse makelij. De vondst wordt één van de topstukken in het vernieuwde Museum Prinsenhof Delft.

Koning Willem-Alexander opent vrijdag 23 mei het vernieuwde Museum Prinsenhof Delft.

Vanaf zaterdag 24 mei heet het museum het publiek welkom.

Oudste telescoop van Nederland gevonden in Delft en te zien vanaf 24 mei in Museum Prinsenhof Delft.

Foto: Marco Zwinkels

Vondst bij opgravingen in Spoorzone Delft

Sinds enkele jaren doet Archeologie Delft, de archeologische dienst van de gemeente Delft, onderzoek in de spoorzone aan de rand van de oude Delftse binnenstad. Ze doet dat in opdracht van ProRail, dat daar een nieuwe treintunnel aanlegt. Bij de opgravingen trof Archeologie Delft onlangs in de voormalige stadsgracht van Delft een klein, onooglijk object aan; een metalen buisje van 10 cm lang dat aanvankelijk voor een kogelhuls werd aangezien. Pas na voorzichtig reinigen bleek aan beide uiteinden een glazen plaatje bevestigd te zijn. Toen werd duidelijk dat het om een bijzonder kijkobject ging en dat uitvoerig wetenschappelijk onderzoek nodig was.

Onderzoek naar de herkomst

In samenwerking met experts van Museum Boerhaave in Leiden is Archeologie Delft onderzoek naar de herkomst van het voorwerp gestart. Dat onderzoek richtte zich op de datering van het object, omdat meteen werd vermoed dat het hier om een uitzonderlijk exemplaar zou kunnen gaan. De kijker is met de grootst mogelijke voorzichtigheid volledig uit elkaar gehaald. De lenzen zijn vervolgens gereinigd en geanalyseerd. Ze blijken alle kenmerken te bevatten die horen bij een telescoop uit het begin van de zeventiende eeuw. Ook de opstelling van de lenzen komt overeen met een vroege telescoop, met een vaste vergroting van ongeveer vijf keer. De behuizing is vervaardigd uit fraai afgewerkt, ijzeren plaatwerk, dat met veel zorg is gemaakt en is voorzien van een afdekkapje. De vorm van de telescoop komt overeen met bekende historische afbeeldingen van de vroegste telescopen. Het wetenschappelijk onderzoek bevestigt het vermoeden dat de Delftse ontdekking afkomstig is uit het begin van de zeventiende eeuw. Daarmee is deze telescoop zelfs ouder dan de telescoop van Christiaan Huygens (1629-1695), die dateert van 1655. Slechts een enkeling kon zich destijds zoiets moois veroorloven. De eigenaar van

Persbericht

14 mei 2014

de telescoop was daarom ongetwijfeld afkomstig uit de betere kringen van Delft. De conclusie van de specialisten van Museum Boerhaave en Archeologie Delft wordt onderschreven door doctor Huib J. Zuidervaart van het Huygens instituut, onderdeel van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen, een autoriteit op het gebied van de eerste telescopen.

Telescopen

Telescopen waren in de vroege zeventiende eeuw een noviteit. De telescoop is naar alle waarschijnlijkheid een Nederlandse uitvinding. Er zijn wereldwijd maar zeer weinig oude telescopen bewaard gebleven. De oudste nog bestaande telescoop is die van Galileo Galilei. Hij maakte in 1610 een verbeterde versie van het van oorsprong Nederlandse ontwerp en was de eerste die er wetenschappelijke waarnemingen mee deed. Tot die tijd zag men er vooral het militaire nut van in. De bekende Nederlandse uitvinder Christiaan Huygens zette de wetenschappelijke traditie voort. Met zijn eerste telescoop ontdekte hij Titan, een maan bij Saturnus.

Prachtig symbool voor Delft

De oudste telescoop van Nederland is vanaf 24 mei voor iedereen te bewonderen in het vernieuwde Museum Prinsenhof Delft. Directeur Patrick van Mil: "Met de toevoeging van de oudste telescoop van Nederland in ons vernieuwde museum hebben we niet alleen een schitterend object van onschatbare cultuurhistorische waarde in huis, maar kunnen we het publiek nog beter vertellen dat Delft in allerlei opzichten een belangrijke rol heeft gespeeld – en nog speelt – bij het innovatieve vermogen van Nederland." De telescoop is uitstekend op zijn plaats in Museum Prinsenhof Delft. Niet alleen is hij in Delft gevonden, hij is er naar alle waarschijnlijkheid ook gemaakt. Uit archiefonderzoek is bekend dat begin zeventiende eeuw in Delft, aan de Oude Delft, telescoopmaker Evert Harmsz., was gevestigd. Zijn atelier was één van de voornaamste in Nederland waar telescopen werden vervaardigd. In de zeventiende eeuw was Delft een bruisend centrum van kennis, kunst en techniek. Beroemde schilders als Johannes Vermeer en Michiel van Mierevelt werkten er, evenals wetenschappers als Anthonie van Leeuwenhoek, Hugo de Groot en Reinier de Graaf. Deze vroege telescoop is een prachtig symbool van die bijzondere tijd, die Delft tot grote hoogte stuwde. De archeologische opgravingen worden uitgevoerd in Spoorzone Delft in opdracht van ProRail. Het onderzoek is mede uitgevoerd door Museum Boerhaave, Leiden.

Noot voor de redactie

Voor meer informatie, interviews en beeldmateriaal kunt u contact opnemen met Saskia Smit, Communicatie & Marketing, Museum Prinsenhof Delft, ssmit@delft.nl of 015 - 219 79 26

Op dinsdag 20 mei 2014 vindt om 10.30 uur de persvoorbezigting van de heropening van het museum plaats. U kunt zich aanmelden via beke@communicatieincultuur.com